

'De uitstraling van de voorgevel moest

Hans Ammerlaan: "Omdat we op een mooie locatie zitten, wilden we iets bijzonders, dat onderscheidend was van de rest. Daarbij hebben we gekozen voor een architect die niets met tuinbouw te maken had."

Ovata in Bleiswijk is een potplantenkwekerij voor vetplanten en cactussen. Het bedrijf heeft een nogal opvallend uiterlijk door de architectonische betonwand die vóór het kassencomplex staat. De regio Delta van de Bond van Nederlandse Architecten (BNA) koos dit project als Gebouw van het jaar 2008. Directeur Hans Ammerlaan vertelt.

TEKST EN BEELD: HARRY STIJGER

Met een oppervlakte van 76.000 m² is Ovata de grootste en modernste producent van succulenten ter wereld. Succulenten, waaronder vetplanten en cactussen vallen, zijn planten die vocht kunnen vasthouden voor droge tijden.

De teelt vindt plaats in rolcontainers. Meestal staan er 1.000 planten per rolcontainer. De langste teelt duurt 12 maanden en de kortste 4 maanden. Met een gemiddelde teeltduur van 8 maanden is het een langzame teelt. Globaal teelt het bedrijf 60 verschillende soorten. De verkoop loopt via exporteurs in heel Europa, waarbij er veel naar Scandinavië, Duitsland en Engeland gaat. "We leveren bijvoorbeeld aan iedere vestiging van Ikea", zegt directeur Hans Ammerlaan.

Overzicht plantenstromen

"Hoewel de planten eigenlijk maanden stil staan, zijn we toch naar een containerteelt gegaan. Door een automatiseringssysteem hebben we een duidelijk overzicht van de plantstromen. Iedere plant wordt gemid-

deld vier keer beetgepakt. Bij het afleveren van 100.000 planten per week, zijn dat gemiddeld 80.000 planthandelingen per dag. Als je dan niet weet waar de planten staan, kun je de afzet en verkoop op lange termijn uit voorraad niet goed managen", vertelt de directeur.

Automatisch afleversysteem

In de kas is het interne transportsysteem voor het verplaatsen van de rolcontainers volledig geautomatiseerd met een automatische transportwagen (ATW). Hangende stapelaars pakken de containers op en liften brengen ze naar of halen ze van de verhoogde teeltlaag van 7.000 m². In principe komt niemand meer in de kas voor de logistieke handelingen behalve de teeltmanager voor het scouten, het water geven en de ziekten/plagenbestrijding. Afhankelijk van de soort en de teelt, worden de planten allemaal één keer gesorteerd met de camerasorteerder. Het afleveren gebeurt nu nog handmatig door de planten uit de containers te rapen, in

tray's te zetten en daar voor aflevering weer mixen van te maken.

Nu is er geen ruimte voor een automatisch afleversysteem. Volgend jaar of in 2010, gaat de teler een kas van 2,6 ha vervangen door 3 ha nieuwbouw. Dan is er, door 9.000 m² extra oppervlak aan verhoogde teeltlaag, wel ruimte voor.

Een geautomatiseerd afleversysteem vraagt veel ruimte vanwege het grote en brede assortiment in combinatie met het grote volume. Ammerlaan: "In een piekweek leveren we 200.000 stuks af. Dat gaat naar 300.000 stuks. De verwerkingscapaciteit per uur moet dus groot genoeg zijn. Dat betekent nu drie lijnen installeren, waarbij het probleem is om die logistiek weer bij elkaar te brengen."

Exclusief product leveren

In de bedrijfsruimte vindt het sorteren met een camera, de orderpicking en de logistieke aan- en afvoer van containers plaats. In deze ruimte zijn ook het kantoor, de kantine, de substraatruimte,

het ketelhuis, de archiefruimte en een professionele fotostudio voor eigen plantfotografie ondergebracht. Verder is er opslagruimte nodig voor bijvoorbeeld de keramiek potten. "We proberen een exclusief product te maken om ons te onderscheiden in de markt. We zoeken naar de behoeftes van de markt en geven daar met een exclusieve toegevoegde waarde invulling aan."

Boven de bedrijfsruimte bevindt zich een verhoogde teeltlaag. Door dubbel ruimtegebruik verliest het bedrijf geen dure vierkante meters aan teeltruimte. Ammerlaan: "Deze dubbele ruimtebenutting is nodig vanwege de hoge grondprijzen en de dure energie. De bovengelegen teeltruimte hoeft niet extra te stoken."

Industriële uitstraling

In april van dit jaar is Ovata, waarvan architect Hans Kalkhoven het ontwerp heeft gemaakt, uitgeroepen tot BNA Gebouw van het jaar 2008 in de regio Delta. Voor het eerst is een architectuurprijs gegeven voor een glastuinbouwbedrijf.

Volgens de jury sluit het ontwerp naadloos aan bij de sfeer van het werken in de kas. Ook was er lof voor Ammerlaan als opdrachtgever, omdat zijn initiatief een goed voorbeeld is om de 'verrommeling' van het landschap tegen te gaan.

"Omdat we op een mooie locatie zitten, wilden we iets bijzonders, dat onderscheidend was van de rest. Daarbij hebben we gekozen voor een architect die niets met tuinbouw te maken had", vertelt de teler. "De architect ziet een tuinbouwbedrijf als een industriële ruimte. Zijn idee is dat op het moment dat je het bedrijf binnentapt, je in de bedrijfshal kijkt. De grote ramen zorgen voor veel transparantie. Er is balans tussen de kantoor- en bedrijfsruimte; ze vormen één geheel."

Het interieur van de bedrijfsruimte is zo ontworpen dat het zoveel mogelijk de sfeer heeft van het werken in de kas. Industriële materialen zoals staal en glas met beton, die ook in de kas voorkomen, zijn hiervoor gebruikt.

Diepte-effect creëren

Het buitenontwerp bestaat uit betonnen gevelelementen van 4 m hoog, die als een enigszins gebogen wand – een uitnodigend gebaar – vóór het kassencomplex zijn

In de muur zit een bladmotief van de Ovata. Dit vetplantje is gefotografeerd en met een speciale techniek in het beton gegoten.

geplaatst. Openingen in de wand geven toegang tot de hoofd- en personeelsingang en doorzicht naar het kantoor.

"Volgens de architect moeten de 60 dikke en harde betonelementen, die in totaal 250 ton wegen, contrasteren met de dominant aanwezige maar fragiel ogende kas. De waterpartij geeft een spiegeleffect van de wand, zodat het lijkt alsof je nog meer muur voor je bedrijf hebt. Achter de muur kun je ook zaken zoals fietsenstalling, olietank, watersilo, schoorsteen en afvalcontainers kwijt, die je vanaf de weg niet mag zien", zegt de teler.

"Het voordeel van een losstaande muur is ook dat je geen problemen hebt met de rek en krimp van de kas. De letters Ovata staan ook los voor de betonwand om een diepte-effect te creëren. De wand is 's avonds verlicht en de letters niet, waardoor je tegen de verlichte muur de donkere letters ziet."

Vetplantbladeren afgebeeld

In de muur zit een bladmotief van de Ovata, het plantje waar Ammerlaan op 7-jarige leeftijd mee begonnen is om te vermeerderen. De vetplant is in Zuid-Afrika gefotografeerd en met de gepatenteerde Vectogramm-techniek – voor het maken van mallen – in het beton gegoten. De kleurverschillen in de foto zijn daarbij omgezet in een reliëf van verticale en parallelle groeven, variërend in breedte. Afhankelijk van de donker/lichtverhouding in de foto versmallen of verbreden deze groeven. De lichtschaduw effecten zijn het sterkst op een heel licht opper-

vlak, maar de architect had een voorkeur voor een aardkleur. De betonwand heeft een terracotta kleur.

Door de goothoogte van 8 m blijft het bovenste deel van de kasconstructie boven de muur zichtbaar. Doordat de hoofdweg 4,5 m boven het maaiveld ligt, vond de architect het juist mooi om vanaf de weg recht in de kas naar de verhoogde teeltlaag te kunnen kijken. Ammerlaan: "Het komt bijna nooit voor dat je van buitenaf kunt laten zien wat je binnen hebt staan." Als het gevelschem gesloten is, zie je daarop een print van Zuid-Afrika. Uit dat land komen bijna alle planten die Ovata opkweekt.

Ammerlaan is erg tevreden over het architectonische ontwerp van de voorkant van zijn bedrijf. "Gelukkig zijn er nu meer bedrijven die aandacht aan de architectuur besteden. De extra kosten vallen mee. Voor die wat hogere investering heb je wel veel extra uitstraling van je bedrijf."

Hans Ammerlaan van Ovata wilde een bijzondere en onderscheidende uitstraling van het vooraanzicht van zijn bedrijf. Hij nam daarvoor een architect in de arm die niet uit de tuinbouw kwam. De teler is erg tevreden over het architectonische ontwerp van zijn kas waarin hij op grote schaal vetplanten en cactussen teelt. Onlangs werd een architectuurprijs gegeven voor dit glastuinbouwbedrijf.

SAMENVATTING